

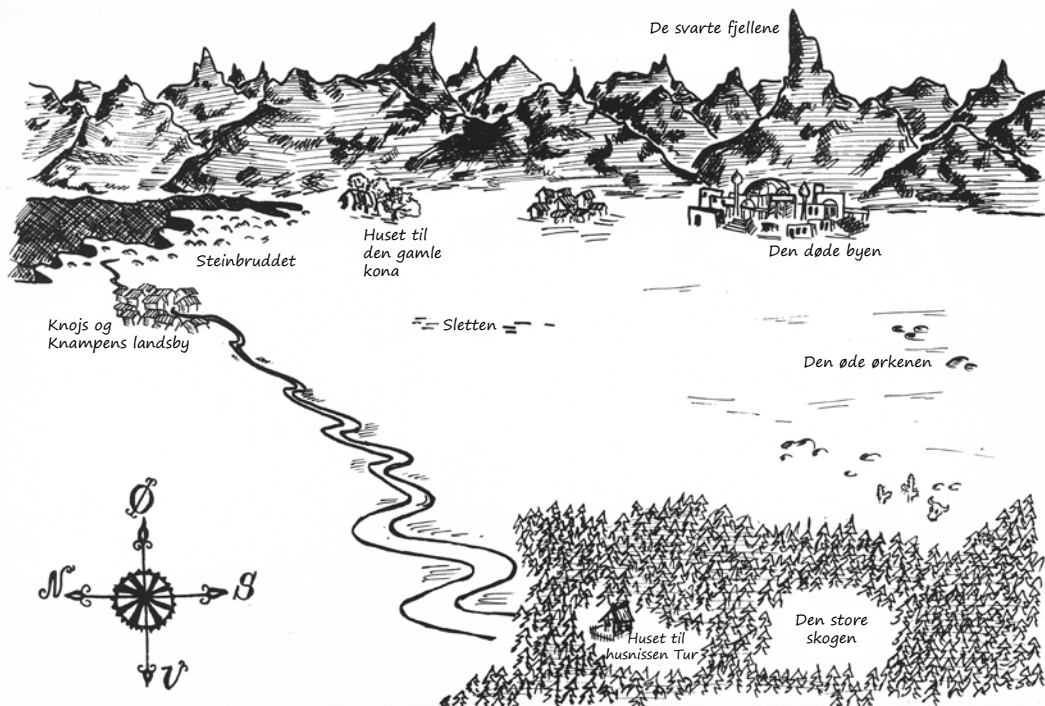
FØRSTE BOK

LANDET BAK FJELLENE

KAPITTEL 1

LANDSBYEN OG NOEN AV DEM SOM BOR DER

Landsbyen lå ikke langt fra De svarte fjellene. Den het ikke noe. Ingen byer i dette landet hadde navn. Hvorfor skulle de ha det? Byene var jo helt like.

Husene i landsbyen var lagd av torv og hadde pjuskete stråtak. Den eneste forskjellen på dem var om de hellet mot den ene siden eller mot den andre. Gatene var trange og svingete – men du og jeg ville absolutt ikke ha kalt de gjørmete hjulsporene for *gater*. Du og jeg ville nok i det hele tatt synes at dette var en underlig landsby. For en landsby er jo vanligvis et hyggelig sted ute på landsbygda. Der det er ryddig i gatene, og fuglene kvitrer tidlig om morgenen. Med pene eiketrær og nydelige, små hager og hester og kyr. Et sted hvor sola skinner nesten bestandig.

I denne landsbyen var det aldri solskinn – og hvis det ikke regnet, lå tåken tung. Det var verken eiketrær eller nydelige hager å se. Det sto noen få mørke furutrær der, men de var råtne, og i de små hagene stakk bare noen spinkle kålplanter, rødbeter og potetplanter opp av jorda her og der. Det var verken ryddige gater eller fugler som kvitret tidlig om morgenen. Det var forresten nesten ingen fugler å se uansett, bare svarte kråker og ravner.

Her fantes det ingen blomsterkasser, og det var ikke lys i vinduene. Det var ingen som flagget fordi det var søndag – det var nemlig aldri

søndag i landsbyen – og det var ingen katter som lå og varmet seg på trappetrinnene. Det fantes ingenting av alt det som er hyggelig og fint bare fordi det *er* hyggelig og fint.

Det var også merkelig stille i landsbyen. Ingen barn løp og hoppet eller hinket på fortauet – ikke var det noe fortau å hinke på heller – og ingen spilte fotball eller lekte «stiv heks». Det var ingen biler eller tog som kjørte fram og tilbake, nei, ikke engang en hestevogn eller en oksekjerre kom humpende over den ujevne veien.

Bare en sjelden gang imellom, når vinden kom fra den kanten, ble stillheten brutt av en fjern lyd. Lyden kom fra foten av De svarte fjellene. Det var en langtrukken, klagende lyd, som bevegde seg i tung rytme. Hvis du ikke visste hva det var, kunne du kanskje tenke at det var en bisverm, eller en maskin, eller havet som bruste. Men det var mennesker som sang. Menneskene i steinbruddet. Siden avstanden var så stor, var det ingen som kunne høre ordene de sang. Jeg tror nok også de helst ville slippe å høre dem. Av og til kunne du ane hvordan hakkene og hammerne slo i takt med den ensformige sangen. Når vinden kom fra den retningen, lød sangen uavbrutt fra morgen til kveld, bortsett fra når den av og til ble avbrutt av et skrik. Og stillheten som fulgte da, var som is. De dagene du kunne høre sangen fra steinbruddet, var landsbyen enda mer uhyggelig og trist enn ellers.

I huset helt i ytterkanten av landsbyen bodde Trym og Tiril sammen med faren sin. Men de så ikke mye til ham. Hver dag fra han sto opp til han gikk i seng, var faren i steinbruddet ved foten av De svarte fjellene. Så Trym og Tiril måtte selv passe huset og hagen som hørte til. Huset var like falleferdig som alle de andre husene i landsbyen. Den ene veggen helte mot den ene siden, og den andre mot den andre siden, og på den måten ble huset stående. Men det var store hull i taket som det regnet inn gjennom. Tiril løp rundt og satte krukker og spann under hullene hver gang det var regnvær, og det var det

ofte. Da satte Trym seg ned for å seile med pinne og gresstrå i vannet så det sprutet ut over det hardtrampede jordgulvet. Og da var de jo like langt. Hver gang Tiril fikk øye på sølet, ble hun så rasende på broren at hun kastet ham ut i regnværet. Men det varte aldri lenge. Hun åpnet døra på gløtt, og stakk forsiktig hodet ut og sa: «Kommer du ikke snart inn, Trym?»

Du vet hvordan det er med småbrødre. Du kan bli så forferdelig sint på dem, men litt etter synes du skikkelig synd på dem. Og selv om Trym og Tiril bodde i landsbyen, var de ikke annerledes enn andre brødre og søstre når det gjaldt dette.

Tiril var ei stor og sterk jente. Jeg vet ikke hvor gammel hun var, for i landsbyen husket de ikke på den slags. Og da trengte de heller ikke å tenke på bursdager. Tirils ansikt var bredt og fregnete, øynene var små, men de hadde varm, brun farge. Det pistrete håret hennes var samlet i en tynn flette ned til nakken, og det hadde nesten samme farge som den gråbrune kjolen hun gikk i. Den var den eneste hun hadde. Hendene hennes var rue, og det lå gammel skitt i rynkene. Det var fordi hun hver dag var ute og gravde i den lille hagen for å finne poteter og rødbeter. Tiril var ikke ei spesielt pen jente, men det var det ingen i landsbyen som var. Hva skulle det være godt for? Når du bor i ei torvhytte og jobber i steinbruddet, har du ikke bruk for å være pen. Da vet du ikke engang hva pen vil si.

Trym var mer spinkel og liten av vekst. Av og til sukket faren hans: «Hvordan skal du klare deg da, lille Trym, når du kommer bort dit?» Trym var blek og mager, med store ører som stakk ut av det lyse, viltre håret, og store, blå øyne som fikk ham til å se forskremt ut hele tiden. Kofta hans hadde den samme ubestemmelige gråbrune fargen som Tirils kjole. Men de korte buksene, som rakk ham til knærne, var grønne som gresset. Dem var han stolt av, for det var ikke mange i landsbyen som hadde bukser med farge som gress. Moren hadde sydd dem rett før hun døde. Men det må ha vært lenge siden, for da

nådde buksene ham helt ned til anklene. Trym klarte ikke å huske hvor lenge det var siden moren døde. I landsbyen husket de ikke på den slags ting. Det var jo så mange som døde.

KAPITTEL 2

STARTEN PÅ HISTORIEN

Denne historien begynner en kveld da Trym og Tiril satt og ventet på faren sin. Tiril hadde åpnet lemmene foran vinduet mange ganger og sett etter ham.

«Kan du se ham nå?» spurte Trym hver gang.

«Nei, det er for mye tåke», svarte Tiril. Og så satte de seg ned og ventet.

Inne i huset var det mørkt. Bare glørne fra ildstedet, der ei jerngryte sto og småkokte, lyste opp.

«Er det ikke veldig sent?» spurte Trym.

«Jo», svarte Tiril og gikk bort for å røre i gryta. Og så la hun til: «Men det kan ha blitt mørkt tidlig i kveld. Det er jo så tåkete ute.»

Nå hadde det i tillegg begynt å regne utenfor. Regnet slo mot vinduslemmene og mot døra, og flere steder dryppet det store dråper fra taket. Tiril løp for å finne noe å sette under hullene: to krukker uten hank, et bulkete fat og et trespann.

«Og de krukkene holder du deg borte fra!» sa hun til Trym da hun løp forbi.

«Det er så mørkt», mumlet Trym litt etter. «Og jeg er så sulten. Tror du han kommer snart?»

Tiril svarte ikke. I stedet begynte hun med raske bevegelser å øse den slimete potetsuppa opp i to små skåler. Trym spratt opp og fant

sleivene deres. Han tørket dem av på ermet og ga den ene til Tiril. Så satte de seg ned på gulvet og spiste suppa uten å si noe til hverandre.

Da Trym hadde skrappt skåla si grundig, spurte han forsiktig: «Du sparte vel noe til far, til når han kommer, ikke sant, Tiril?»

«Jo», svarte Tiril kort. «Hvis han kommer!»

«Det gjør han vel. Det pleier han å gjøre, det har han alltid gjort. Det skal han vel! Selvfølgelig kommer han ... tror ikke du også det, Tiril?»

Tiril svarte ikke.

Trym spurte stille: «Kan jeg kanskje få litt mer suppe – bare litt til?»

«Da får du hente den selv, Trym!»

Rett etter at Trym hadde fylt skåla si igjen, banket det hardt på døra. Han så forvirret fra Tiril til døra og tilbake igjen, og mistet den store øsa fra gryta i gulvet. Tiril spratt opp og ble stående og fikle med forkleet sitt.

«Hva gjør vi?» hvisket hun til Trym, men han visste ikke hva han skulle svare. Han skalv så fælt på hånden at det meste av suppa rant ut på gulvet.

Nå tenker du kanskje det er merkelig at Trym og Tiril ble så redde bare fordi noen banket på døra. Hvis det ringer på døra hjemme hos oss, er det sikkert bare naboen eller en som leverer en pakke eller en annen vi kjenner godt. Men når det ble banket på døra di i landsbyen, ble du alltid redd, for du kunne aldri vite om det var De svarte soldatene som kom. De svarte soldatene kom fra steinbruddet ved foten av De svarte fjellene.

Igjen banket det på døra.

«Lukk opp, Tiril!» ropte en stemme utenfor. «Det er bare meg, Grim!»

Tiril skyndte seg å trekke jernstanga fra døra, og Grim snublet inn.

«Lukk igjen, raskt!» sa han andpustent. «Jeg tror ikke de så meg. Men du kan jo aldri vite –»

Trym så trist ned på skåla med suppe han hadde i hendene, eller det som var igjen av suppa. Han sukket og rakte den til Grim. «Vil du ha litt varm potetsuppe?»

Mens Grim skynder seg å slurpe opp suppa, kan jeg fortelle at Grim var fetteren til Trym og Tiril, og at han bodde i et lite skur på den andre siden av landsbyen. Innbyggerne i landsbyen turte aldri helt å stole på hverandre, for de visste aldri hvem som var på lag med De svarte soldatene ... Men Grim hadde de aldri vært redd for, for han hadde passet på dem da de var små, inntil også han begynte å arbeide i steinbruddet.

Grim tørket seg om munnen med ermet. En blodig stripe strakte seg tvers over ansiktet hans. Hånden var revet opp, og nedover armen rant det blod som var stivnet i ujevne flekker på det grove stoffet i skjorta hans.

Trym sto med store, forbausede øyne og så på ham. Han turte ikke spørre hva som hadde skjedd. For han kunne gjette seg til det, og det var for skremmende å snakke om.

«Nå, unger! Nå er freden over!» sa Grim. Stemmen hans var hard, sånn som den er når du holder på å begynne å gråte, men verken kan eller vil.

«Faren deres døde i steinbruddet i dag!»

Det ble helt stille. Lenge kunne du ikke høre noe annet enn vannet som dryppet ned i krukkene.

Tiril sto og stirret på tærne sine. Så kikket hun opp og blunket med øynene. Men det kom ingen tårer, for i landsbyen hadde de glemt hvordan det var å gråte. «Hvordan skjedde det, Grim?»

«Hvordan det skjedde?» lo Grim, og i latteren hans var det både

sinne og kjærlighet. «Hvordan pleier folk å dø i steinbruddet? Tror du at de dør fordi de blir for gamle? Eller av en forkjølelse? Nei, kjære dere, sånn dør du ikke i steinbruddet! Han falt. Han greide ikke mer. Helt slitt ut, dugde ikke til noe mer. Hakken bare gled ut av hånden på ham. Og så kom de. De kom i de tunge støvlene sine med pisker, køller og økser. De slo ham, pisket ham og sparket ham. De tvang ham til å reise seg, til tross for at han ikke hadde noen krefter igjen. Han falt igjen og igjen. De fikk ham til å krabbe og krype foran seg til han kom til kanten av avgrunnen. Og de slo og sparket ham til han selv valgte å falle ut fra kanten bare for å bli fri. Det er sånn folk dør i steinbruddet, unger! ... Det er sånn vi alle dør!»

Tiril nikket. «Vi visste godt hvordan det foregikk –»

«– men det var ingen som hadde fortalt oss det», fortsatte Trym. Han gikk stille bort til Tiril og tok henne i hånden. Det hadde han tidligere tenkt han var for stor til.

Grim slikket blod av den skadde hånden sin. «Da vet dere vel også hva som skal skje i morgen? At de kommer etter en av dere? Dere kjenner regelen: Minst én fra hvert hus må stille til arbeid i steinbruddet.»

«Ja, det har vi alltid visst», sa Tiril fast.

Hun så på Trym, og han på henne.

«Men vi vil ikke!» sa Trym og nikket bestemt.

Grim lo igjen. «Så dere vil ikke! Og tror dere de spør dere om det? Nei, de kommer ridende på de store hestene sine før det har blitt lyst over Fjellene. Og de slår inn døra hvis den ikke står åpen. De løper rundt i hele huset, helt til de finner den første og beste av dere. Og hvis dere gir uttrykk for at dere ikke liker at de kommer, tar de dere begge. Så jager de dere foran hestene hele veien til steinbruddet. Da sitter dere i fella, unger. Ingen slipper fri fra steinbruddet!»

Grim så på de store øynene til Trym og sa stille: «Jeg ville bare advare dere på forhånd. Så dere vet det. Jeg vil ikke skremme dere,

men sånn er nå livet, unger. Vi kommer ikke unna det.»

Så gjorde Grim noe som menneskene i landsbyen aldri pleide å gjøre. Han bøyde seg ned, løftet opp Trym, ga ham en klem og et kyss og mumlet: «Jeg skulle ønske jeg kunne gjøre noe – et eller annet, så dere slapp å bli sendt dit. Lille Trym, du er altfor ung til å være der. Og det er du og, Tiril!» Grim la hånden vennlig på skulderen til Tiril.

Alle så forundret på hverandre og skjønnte ikke hva som foregikk.

Det kunne jeg ha forklart dem: Det var fremdeles en liten bit menneske igjen i alle tre. En gnist De svarte soldatene ikke hadde klart å slukke, et glimt av det vi kaller kjærlighet og håp. Men de hadde ikke disse ordene i språket sitt.

Grim ristet på hodet og satte forvirret Trym ned igjen.

«Jeg kan ikke bli her lenger», sa han stille. «Det er ikke noe jeg kan få gjort. Og arbeidet i steinbruddet slipper vi aldri unna.»

Han åpnet døra ut til den mørke natten, snudde seg og sa: «Og ikke finn på noen unødvendige påfunn. Det fører ikke noe godt med seg.»

Han lukket døra, og Trym og Tiril sto alene tilbake.